

НАРЕДБА № 2 ОТ 7 ЯНУАРИ 2010 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА "ТЕХНИК ПО ПРОМИШЛЕН РИБОЛОВ И АКВАКУЛТУРИ"

В сила от 05.02.2010 г.

Издадена от Министерството на образованието, младежта и науката

Обн. ДВ. бр.10 от 5 Февруари 2010г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиването на квалификация по професията 624020 "Техник по промишлен риболов и аквакултури" от област на образование "Селско, горско и рибно стопанство" и професионално направление 624 "Рибно стопанство" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията 624020 "Техник по промишлен риболов и аквакултури" съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на трета степен на професионална квалификация за специалност 6240201 "Промишлен риболов и аквакултури".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват учебен план и учебни програми за обучението по специалността по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието, младежта и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II. Съдържание на държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията 624020 "Техник по промишлен риболов и аквакултури".

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);

2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДООИ по чл. 1 се определят и входящото минимално образователно равнище, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Заклучителни разпоредби

§ 1. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 2. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури"

Професионално направление:		
624	Рибно стопанство	
Наименование на професията:		
624020	Техник по промишлен риболов и аквакултури	
Специалност:		Степен на професионална квалификация:
6240201	Промишлен риболов и аквакултури	трета

1. Входни характеристики

1.1. Изисквания за входящо минимално образователно равнище за ученици и за лица, навършили 16 години

За придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 ЗПОО (утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД-09-413 от 12.V.2003 г.; изм. и доп. със Заповед № РД-09-04 от 8.I.2004 г., Заповед № РД-09-34 от 22.I.2004 г., Заповед № РД-09-255 от 9.IV.2004 г., Заповед № РД-09-274 от 18.II.2005 г., Заповед № РД-09-1690 от 29.IX.2006 г., Заповед № РД-09-828 от 29.VI.2007 г., Заповед № РД-09-1891 от 30.XI.2007 г., Заповед № РД-09-298 от 19.II.2009 г., Заповед № РД-09-1803 от 29.X.2009 г.) входящото минимално образователно равнище за ученици е завършен седми клас или завършено основно образование.

За придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" входящото минимално образователно равнище за лица, навършили 16 години, е завършено основно образование.

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури", по която желае да се обучава, не му е противопоказна.

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции
 Основните характеристики на профила на професията са представени в таблица 1.

Таблица 1

Описание на трудовите дейности (задачи)	Предмети и средства на труда	По професионални компетенции		
		Знания за:	Умения за:	Професионално-личностни качества
1	2	3	4	5
1. Изработва и ремонтира мрежени риболовни уреди.	суровини, материали: рибарски тирета, мрежени материали, въжета, поплавъци, тежести; работна документация: чертежи, инструкции, правилници, инструменти, игли, калъпи, свая, ножче; машини: преса за изготвяне на гаши, машини за рязане на въжета; лични и колективни предпазни средства, работно облекло	свойствата и предназначението на видовете риболовни материали; технологията на построяване на мрежените риболовни уреди; технологията на ремонта на мрежените риболовни уреди; видовете обозначения в техническата и технологичната документация; терминологията, свързана с построяване и ремонт на риболовни уреди; правилата за здравословни и безопасни условия на труд при построяване и ремонт на риболовни уреди.	разчитане на чертежи на риболовни уреди; разпознаване на риболовните материали и изделия; измерване на параметрите на риболовни материали; построяване и ремонтване на риболовни уреди при спазване на технологичната последователност; правилно съхранение на риболовни материали и риболовни уреди; контролиране използването на работното оборудване по предназначение	сръчност; прецизност; отговорност; комуникативност; трудова и технологична дисциплина; организираност; наблюдателност; издръжливост на работа при изпълнение на еднообразни дейности
2. Организира риболовната дейност в разнородни басейни с различни риболовни уреди в зависимост от вида риба.	риболовни уреди, риборазузнавателна апаратура, ехолот, хидролокатор, трална сонда и др.; механизми на риболовни уреди: ваерни лебедки, кабелни лебедки, гинталиеви лебедки, товарни стрели и др.;	биология на рибите със стопанско значение; техника на риболов с риболовни уреди при конкретните условия за работа; устройство на риболовните уреди; устройство и приложение на	изпълнение на риболовния процес в технологична последователност; управление на ваерна и кабелна лебедка; управление на товарна стрела; управление на мрежообирачна машина;	умение за вземане на решение; концентрация на вниманието и наблюдателност; издръжливост на работа и стрес; готовност за работа в екип; дисциплинираност; отговорност; способност за справяне с

	<p>работна документация - карта на</p> <p>риболовния район, лoция,</p> <p>правилници, чертежи на</p> <p>риболовни уреди, лични и колективни предпазни средства,</p> <p>работно облекло;</p> <p>Закон за рибарство и аквакултури (ЗРА)</p>	<p>ваерните лебедки;</p> <p>устройство и приложение на</p> <p>товарните стрели;</p> <p>видове средства за оптимизация на риболова;</p> <p>терминологията, свързана с</p> <p>риболовната дейност;</p> <p>характеристика на риболовните райони;</p> <p>изискванията за здравословни и безопасни условия на труд за различните риболовни уреди;</p> <p>опазване на околната среда;</p> <p>изисквания за организиране и провеждане на риболова</p>	<p>риборазузнаване в риболовния район;</p> <p>правилно съхранение на</p> <p>риболовни уреди;</p> <p>устно и писмено изразяване на мнение по професионални теми; събиране и анализиране на информацията относно риборазузнаването; контролиране използването на работното оборудване по предназначение;</p> <p>осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при риболов</p>	<p>проблемните ситуации;</p> <p>умение за работа с хора;</p> <p>упражняване на контрол и оценка на работата;</p> <p>спазване на трудова и технологична дисциплина.</p>
<p>3. Организиране първичната обработка на рибата и експедицията й.</p>	<p>Суровини и материали: риба тара,</p> <p>касетки, натрошен лед, брезент,</p> <p>транспортни средства, ножове,</p> <p>лични предпазни средства,</p> <p>работно облекло</p>	<p>изменения в тъканите на рибата;</p> <p>фактори, влияещи върху срока на</p> <p>съхранение на рибата;</p> <p>технически и икономически изисквания към първичната обработка на рибата;</p> <p>технологични изисквания при пасивен риболов;</p> <p>технологични изисквания при активен корабен риболов.</p>	<p>разпознаване преснатата на рибата;</p> <p>обработка на морска и сладководна риба в зависимост от начина на риболов;</p> <p>сортиране на рибата;</p> <p>съхранение на уловената риба в зависимост от сезоните</p>	<p>прецизно спазване на инструкции, указания,</p> <p>изисквания;</p> <p>отговорност;</p> <p>самоконтрол;</p> <p>съобразителност</p>
<p>4. Развъжда и отглежда риба за консумация и други водни организми.</p>	<p>басейни;</p> <p>силози;</p> <p>садкови установки;</p> <p>рециркуляционни системи;</p> <p>системи и съоръжения за водоснабдяване;</p> <p>филтри;</p>	<p>биологични особености на отглежданите видове риба и други водни организми;</p> <p>технология на отглеждане на видовете риба и други водни организми;</p> <p>хранителна активност и</p>	<p>съставяне на хранителни таблици и графици и техните корекции спрямо състоянието на отглежданата риба;</p> <p>подаване на храната;</p> <p>подготовка на техническите съоръжения за отглеждане на</p>	<p>сръчност;</p> <p>трудова дисциплина;</p> <p>работа в екип;</p> <p>отговорност;</p> <p>издръжливост;</p> <p>физическа сила;</p> <p>наблюдателност;</p>

	<p>транспортни средства;</p> <p>хранилки;</p> <p>машини за унищожаване на водна растителност;</p> <p>сортировъчни машини;</p> <p>електроагрегати,</p> <p>помпи;</p> <p>мрежи;</p> <p>кепове;</p> <p>кантар;</p> <p>съдове за прехвърляне;</p> <p>уреди за контрол на температура, кислородно съдържание, рН и др.;</p> <p>храна (фуражни смеси, добавки и др.);</p> <p>медикаменти и лекарствени средства;</p> <p>органични и неорганични торове;</p> <p>технически материали за поддръжка на рибовъдните съоръжения;</p> <p>Закон за рибарство и аквакултури; технологичен дневник, дневник за отразяване на температурата на водата, хранителни таблици - планове, приходно-разходни документи за движението на рибата и храна, протоколи за отразяване на технологичния отпад;</p> <p>облекло - гумени гащеризони, гумени ръкавици, ботуши</p>	<p>хранителни навици на различните видове риба и други водни организми;</p> <p>видове храни;</p> <p>основни технически съоръжения и техните параметри;</p> <p>технически характеристики на използваните при угодването транспортни, сортировъчни, помпени и други видове машини;</p> <p>болести по различните видове риба, признаци, препарати за третиране и лечение</p>	<p>риба и други водни организми;</p> <p>работа с различните видове машини за развъждане и отглеждане на риба;</p> <p>сортиране на риба и други водни организми по размери;</p> <p>контролни замервания и преценка на биомасата на отглежданата риба;</p> <p>извършване на контролни измервания на температура, кислородно съдържание, рН и др.;</p> <p>определяне твърдостта на водата (обща и карбонатна);</p> <p>работа под вода</p>	<p>логическо мислене;</p> <p>комуникативност</p>
5. Хранене на рибите.	<p>автоматични и механични хранилки;</p> <p>лопатки за механично хранене;</p> <p>уред за проверка на хранилките;</p>	<p>поведение на рибата при хранене;</p> <p>видове храни;</p> <p>основни групи хранителни</p>	<p>определяне състоянието на отглежданата риба;</p> <p>правилно разпределяне на храната и приготвяне на</p>	<p>сръчност;</p> <p>трудова дисциплина;</p> <p>работа в екип;</p> <p>отговорност;</p>

	<p>бункери, складове за съхранение</p> <p>на фураж;</p> <p>средства за транспортиране на фураж (шаситни трактори, елеватори и др.);</p> <p>машини - бъркалки и мелачки за приготвяне на хранителни смески по рецептури;</p> <p>компоненти за приготвяне на фуражи (различни типове брашна, витаминни премикси и други добавки, различни типове шротове и др.);</p> <p>дневник за хранителни дажби;</p> <p>хранителни таблици;</p> <p>рецептури за приготвяне на храни;</p> <p>работни дрехи, ръкавици</p>	<p>вещества;</p> <p>технически характеристики на машините и апаратите, използвани в храненето</p>	<p>хранителни дажби;</p> <p>работа с машини за приготвяне</p> <p>на хранителни смески</p>	<p>издръжливост;</p> <p>физическа сила;</p> <p>наблюдателност;</p> <p>логическо мислене</p>
<p>6. Подготовка на басейни и съоръжения за отглеждане на риба. Мелиоративни мероприятия в рибовъдните стопанства.</p>	<p>обща технически средства;</p> <p>мрежени платна;</p> <p>материал за саваци;</p> <p>трактори;</p> <p>редосеялки;</p> <p>плугове;</p> <p>косачки (сухоземни и водни);</p> <p>инвентар (лопати, гребла, маркучи, помпи за измиване и др.);</p> <p>изкуствени торове и препарати (СаО, хербициди), посадъчен материал (пшеница, ечемик, ръж);</p> <p>гумени ръкавици, противопрахови маски, защитни очила</p>	<p>хидрохимия;</p> <p>почвообработка;</p> <p>развъждане на естествена храна (дафния, циклопс, артемия, хириномуси, ротатории и др.);</p> <p>състав и използване на естествени и изкуствени торове;</p> <p>обща технически познания за мелиоративните мероприятия в рибовъдните стопанства;</p> <p>видове хидромелиоративни машини</p>	<p>работа с хидромелиоративни машини и с косачки за водна</p> <p>растителност;</p> <p>измерване на площи и изчисляване на количествата препарати и тяхното разпределение в рамките на басейните;</p> <p>разораване и подравняване дъната на басейните</p>	<p>сръчност;</p> <p>трудова дисциплина;</p> <p>работа в екип;</p> <p>отговорност;</p> <p>издръжливост;</p> <p>физическа сила;</p> <p>наблюдателност;</p> <p>логическо мислене;</p> <p>комуникативност;</p> <p>съобразителност</p>
<p>7. Транспортиране на жива риба и</p>	<p>специализиран транспорт за</p>	<p>основни изисквания на</p>	<p>регулиране на подаваните</p>	<p>сръчност;</p>

хайвер.	<p>превозване на жива риба; водна помпа; съдове (легени, кофи и др.); кепове; сакове; мерителни цедки; мрежи за облов; кантар; стиропорени и други сандъци за транспорт на хайвер; лед; полиетиленови чували, ръкавици; улуци за отвеждане на рибата; кислородни бутилки, манометри, електронни уреди (рН метър, оксиметър); приемно-предавателни протоколи, експедиционни бележки, ветеринарномедицински свидетелства; гумени ръкавици; ръкавици; ботуши; якета - ветровки; гумени гащеризони</p>	<p>транспортираните различни видове риба; правила за работа с кислородни бутилки; уреди за измерване на налягане; видове документи, необходими за транспортиране на жива риба и хайвер</p>	<p>количества кислород при транспортиране на жива риба; извършване на темперирание; организация на процеса на транспортиране в съответствие с изискванията</p>	<p>трудова дисциплина; работа в екип; отговорност; издръжливост; физическа сила; наблюдателност; логическо мислене; комуникативност; съобразителност</p>
8. Реализация на продукцията.	<p>транспортни средства; риболовни уреди, кепове, сакове; кантар; пластмасови каси; ледогенератор; подемници и засмукващи помпи; лед; механични устройства за зашеметяване; ветеринарно-медицински свидетелства; експедиционни бележки; стокови разписки; складови разписки;</p>	<p>технически и икономически изисквания за реализация на продукцията; основни типове риболовни уреди и механизмите им на действие; екологични изисквания на хидробионтите; основни изисквания за хуманно отношение към рибата при нейното умъртвяване; устройства за зашеметяване на рибата</p>	<p>работа с основните типове риболовни уреди; извършване на манипулации по зашеметяване на рибата</p>	<p>сръчност; трудова дисциплина; работа в екип; отговорност; издръжливост; физическа сила; наблюдателност; логическо мислене; комуникативност; съобразителност</p>

	гумени ръкавици			
9. Използване на спасителни средства.	спасителни лодки, салове, спасителни кръгове, спасителни ризи	видове индивидуални и колективни спасителни средства; инструкции за използване; методика за оцеляване в море	работа със спасителните лодки при напускане на кораба; използване на спасителни ризи; прилагане на индивидуални техники за оцеляване; предотвратяване и борба с възникнали на борда пожари	дисциплинираност; справяне с критични ситуации; самоконтрол
10. Прилагане на медицинска помощ на пострадал на кораба.	медицински ръководства, медикаменти, превързочни материали	характер и степен на тежест на травмите или заболяванията; възможни причини	оказване на медицинска помощ на пострадал на кораба с помощта на консултации по радиото; вземане на ефективни мерки при случаи на злополука или заболявания, типични за корабни условия; прилагане на техники за оцеляване на море; спазване на правилата за противопожарна безопасност и борба с пожарите; осигуряване на лична безопасност	самоконтрол; дисциплинираност; отговорност

2.2. Тенденции в развитието на професионалното направление

Съществуват благоприятни агроекологични условия и солидна материална база за отглеждане на риба за консумация и за развитие на риболова в сладководните водоеми в страната и в Черно море. Разработени са и програми за производството на риба в сладки води.

Тенденциите в развитието на съвременното рибарство са свързани с интензификацията на производствените процеси. Въвеждането на затворени циркулационни системи, които пестят природни ресурси (вода и енергия), изисква обучение на кадрите и по-голяма специализация.

За работа в съвременните условия са необходими допълнителни знания и умения, свързани със: нови екологосъобразни технологии; автоматизация на производствените процеси; нови и перспективни видове аквабионти, източници на протеини и подходящи за интензивно отглеждане (ракообразни, молюски, водорасли и др.).

2.3. Възможности за професионална реализация

Изпълнението на националните и регионалните програми за икономическото развитие на предприятията и стопанствата налага необходимостта от квалифицирана работна ръка и ръководни кадри.

Съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД) в

Република България, утвърдена със Заповед № 742 от 27.XII.2005 г., Заповед № 884 от 7.XI.2006 г., Заповед № 969 от 28.XII.2007 г. и Заповед № РД-01-1114 от 30.XII.2008 г. на министъра на труда и социалната политика, лицата, придобили трета степен на професионална квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури", могат да заемат длъжностите 1221-3008 Ръководител участък, лов и риболов, 1311-9003 Управител, риболов, 5169-1008 Риболовен надзирател, 6151-1001 Работник във ферма за аквакултури, 6151-1002 Работник, ферма (рибовъд), 6151-2003 Фермер, отглеждащ аквакултури, 6151-2004 Фермер, рибовъд, както и други длъжности, включени при актуализиране на НКПД.

2.4. Възможност за повишаване на професионалната квалификация

Лицата, придобили трета степен на професионална квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури", могат да продължат обучението си по професия "Рибовъд" - трета степен на професионална квалификация, или по професия "Корабоводител", като обучението им по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления, и по отрасловата задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионалното направление в съответствие с ДОО за придобиване на квалификация по професии, се зачита.

3. Цели на обучението

Основната цел на обучението по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" е обучаваните да придобият професионални компетенции за построяване и ремонт на риболовни уреди, риболов, развъждане и отглеждане на рибни и други водни организми.

3.1. Цели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" обучаваният трябва да:

- спазва правилата за безопасност при работа с риболовни уреди, не замърсява с работата си околната среда;

- умее да работи в екип, разбира своята роля в общата работа на екипажа;

- познава стопанското устройство на страната, разбира съществуващите икономически отношения, процеси и явления и прави изводи за факторите, които ги пораждат;

- познава правата и спазва задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда и на сключения трудов договор;

- участва в разпределяне на задачите между членовете на екипа, съдейства им и търси помощ от тях, отнася се с чувство за отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена;

- разбира своята роля в дейността на фирмата, предприятието или институцията, старее се да повишава квалификацията си;

- осъществява комуникация с клиенти и екипажа на различни равнища, като познава управленската структура на фирмата;

- умее да попълва бланки, изготвя справки, съставя протоколи, молби и др.;

- намира и съхранява информация в компютъра, намира информация в Internet, ползва електронна поща и др.;

- използва информация по професията на чужд език, умее да осъществява кратка комуникация на чужд език.

3.2. Цели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка, единна за всички професии от направление "Рибно стопанство"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- разпознава, правилно поддържа и съхранява основните средства и предмети на труда за работа в рибното стопанство и риболова;

- познава биологията на рибите със стопанско значение;
- познава и прилага технологиите за рибовъдство и аквакултури;
- познава организацията на стопанството, предприятието и правомощията на длъжностните лица;
- разчита и ползва информация от техническа и технологична документация - схеми, чертежи, скици, спецификации;
- знае и прилага правилата за първична обработка, съхранение и транспорт на отгледаната или уловена риба;
- съхранява и поддържа правилно материални ресурси, машини и механизми, апаратура;
- познава и прилага ефективни мероприятия при експлоатация на водните басейни.

3.3. Цели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по специфичната за професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- познава мрежените, въжените и другите материали за изработване и ремонт на риболовни уреди;
- работи с основните инструменти и машини при построяване и ремонт на риболовни уреди;
- разчита чертежи на риболовни уреди и спецификации и изчислява основни параметри по тях;
- прилага технологичната последователност за изработване и ремонт на видовете мрежени риболовни уреди;
- контролира качеството на извършената работа в съответствие с нормативните изисквания;
- познава конструктивните особености и устройство на риболовни уреди;
- извършва риболов в различни водни басейни със съответстващия за обекта на риболов вид риболовен уред;
- познава основните и спомагателните механизми и елементи, използвани за риболов;
- прилага технологичната последователност при риболова и първичната обработка на уловената риба;
- планира и организира изпълнението на текущите задачи и решава възникнали проблеми, свързани с осъществяване на риболова;
- поддържа корпуса, устройствата, системите и механизмите на кораба и рибовъдните стопанства в съответствие с международните и националните изисквания;
- използва хидроакустични риборазузнавателни прибори и средства;
- съхранява и опазва околната среда;
- избира подходящи фуражи, определя дажбите и начина на хранене;
- прилага промишлено размножаване на риби;
- извършва интензификация на рибовъдството;
- извършва риболов и отглежда риба и други водни организми при спазване на технологичната последователност;
- умее да работи с риболовните машини и механизми на кораба в съответствие с правилата за безопасна работа и опазване на околната среда;
- планира и организира изпълнение на текущите задачи и решава възникнали проблеми, свързани с рибовъдната дейност.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителната професионална подготовка, включващо теория и практика, се регламентира с учебен план и учебни програми, които се разработват на базата на ДООИ за придобиване на квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и

аквакултури".

Съдържанието на обучението по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" - трета степен на професионална квалификация, е представено в табл. 2.

Таблица 2

Професионални компетенции	Тематични области
1	2
Обща задължителна професионална подготовка-единна за всички професионални направления	
1. Спазва правилата за безопасна работа, не замърсява с работата си околната среда при работа с риболовна техника и за аквакултури.	здравословни и безопасни условия на труд; пожарна и аварийна безопасност; долекарска помощ; опазване на околната среда.
2. Познава пазарните отношения, мястото и ролята на отделните лица, фирмите, институциите и държавата в тях.	обекти и субекти на пазара; икономически процеси, явления и отношения; стопанско устройство на обществото; документи и документооборот.
3. Познава правата и задълженията си в трудовия процес съгласно КТ и изпълнението на сключения трудов договор.	трудова правна отношения; социално осигуряване; данъчна система; трудова норма; трудова правна законодателство; трудова правна отношения в производственото звено; нормиране на труда; заплащане на труда; социално и здравно осигуряване; длъжностна характеристика; структура на фирмата.
4.Участва при разпределяне на задачите между членовете на екипа, съдейства им и търси помощ от тях, отнася се с чувство за отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена.	организация на трудовия процес; трудова динамика; мотивация и контрол; психологична структура на трудовата дейност.
5. Разбира своята роля в дейността на фирмата, предприятието или институцията, старее се да повишава квалификацията си.	потребности и способности на личността за саморазвитие; заплащане на труда, трудова норма.
6.Осъществява комуникация с клиенти и колеги на различни равнища, като познава управленската структура на фирмата.	трудова правна отношения; водене на разговор; устройствени правилници; нормативна уредба за рибовъдния отрасъл.
7. Умее да попълва бланки, изготвя справки, съставя протоколи, молба и др.	представяне в писмен вид на: молба, отчет, заявка
8. Ползва програмни продукти, свързани с професионалната дейност.	конфигурация на компютъра; устройство за въвеждане и съхраняване на данни; съхраняване и намиране на информация;

	работа с програмни продукти за съставяне на таблица и текст
9. Осъществява комуникация на чужд език на работното място.	най-често употребявана лексика, четене на текстове (стандарты, нормативни документи, каталози, инструкции, указателни надписи и др.); разговор (елементарни изрази и прости изречения); думи и изрази, свързани с професионалните задачи (каталози, инструкции, упътвания, параметри, схеми) - говоримо и писмено
Отраслова задължителна професионална подготовка-единна за всички професии от професионално направление „Рибно стопанство“	
10. Познава биологията на рибите със стопанско значение и на други водни организми.	стопански видове риба, обект на изкуствено възпроизводство; анатомично устройство и физиология на рибите и други водни организми
11. Познава организацията на рибното стопанство и правомощията на длъжностните лица.	нормативни документи в производството; организация на работното място
12. Знае и прилага правилата за съхранение и транспорт на отглежданата или уловената риба.	първична обработка на рибната суровина на риболовните кораби: промиване, сортиране, охлаждане; начини за съхранение на рибата
Специфична за професията 624020 „Техник по промишлен риболов и аквакултури“ задължителна професионална подготовка	
Специалност: 6240201 „Промислен риболов и аквакултури“	
13. Разпознава и правилно поддържа и съхранява основните средства и предмети на труда за работа в рибното стопанство и риболова.	риболовни материали; въжени изделия; мрежени материали; класификация на риболовните уреди; съхранение и опазване на риболовни уреди.
14. Разчита и ползва информация от техническа и технологична документация-схеми, чертежи, скици, спецификации.	условни знаци в техническата документация на риболовните уреди; разчитане на чертеж на дънен трал; разчитане на чертеж на пелагичен трал; сборни и детайлизирани чертежи.
15. Познава мрежените, въжените и други материали за изработване на риболовни уреди.	риболовни материали, използвани в рибната промишленост; обработка на риболовните материали.
16. Работи с основните инструменти и машини при изграждане и ремонт на риболовни уреди.	плетене на мрежи; разкрояване на мрежи; ремонт на риболовни уреди.
17. Разчита чертежи и спецификации на риболовни уреди, изчислява основните параметри по тях.	разчитане чертеж на дънен трал; разчитане чертеж на пелагичен трал; изчисляване цикъл на кройка; изчисляване размери на мрежени платна.
18. Прилага технологичната последователност при изработване и ремонт на видовете мрежени риболовни уреди.	обща технология на построяване на риболовни уреди; технология на ремонта на риболовни уреди.
19. Контролира качеството на	технологична инструкция за построяване на

извършената работа в съответствие с нормативните изисквания.	трал; оптимални режими за работа на машините.
20. Познава конструктивните особености и устройството на риболовните уреди.	класификация на риболовните уреди; конструкция на барчосващите мрежи; конструкция на гъргър; конструкция на далян; конструкция на трал; конструкция на грибовете; конструкция на рибни помпи.
21. Извършва риболов в различни водни басейни със съответстващия за обекта на риболов риболовен уред.	риболов с далян; риболов с трал; риболов с морски гриб.
22. Познава основните и спомагателните механизми и елементи, използвани за риболов.	трални лебедки и ваерни лебедки-устройство, принцип на действие и приложение; товарни лебедки; мрежени барабани.
23. Прилага технологична последователност при риболова и първичната обработка на уловената риба.	нормативни документи в риболова; организация на гъргърулова; организация на тралния риболов; организация на риболов с далян.
24. Планира и организира изпълнението на текущите задачи и решава възникнали проблеми, свързани с осъществяването на риболова.	влияние на метеорологичните условия върху процеса на риболов; здравословни и безопасни условия на труд при риболов.
25. Познава средствата за оптимизация на риболова.	светлинни полета; електрически полета; акустични полета.
26. Прилага промишлено размножаване на рибата.	получаване и оплождане на хайвера; инкубиране на хайвера.
27. Извършва мелиоративни мероприятия в рибовъдството.	торене; калциране; борба с водната растителност.
28. Разработва и прилага технологичната последователност на индустриалното рибовъдство.	отглеждане на шаран в садки; отглеждане на пъстърва в садки; оборудване на садково стопанство.
29. Планира и организира изпълнението на текущите задачи и решава възникнали проблеми, свързани с рибовъдна дейност.	ролята на външната среда при отглеждането на риба; здравословни и безопасни условия на труд и хигиенни норми и изисквания при отглеждането на рибата.
30. Провежда необходимите действия при извънредни обстоятелства на кораба.	оповестяване възникването на аварийна ситуация на кораба; борба с пожар на борда на кораба; оказване на първа медицинска помощ; действия при терористичен акт на кораба.

5. Система за оценяване

Оценяването на знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните в институциите на системата за професионално образование и обучение е в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 2003 г. за системата за оценяване, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 37 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм., бр. 46 от 2004 г., бр. 65 от 2005 г., бр. 70 от 2008 г., бр. 11 и 73 от 2009 г.). При оценяването се

определя степента на постигане на поставените цели на обучението.

Оценките от проверките се изчисляват по шестобалната система.

5.1. Оценяване на междинно ниво

5.1.1. По теория:

Слаб 2 - Обучаваният не е осмислил основни понятия, не умее да дефинира и не познава основни факти, процеси, закони и зависимости.

Среден 3 - Обучаваният познава основната терминология, свързана с експлоатацията на пристанищата и флота, умее да възпроизвежда усвоените знания.

Добър 4 - Обучаваният разбира и обяснява зависимости, закономерности и принципи в изучаваните процеси, методи и обекти; умее да прилага усвоените знания в познати ситуации.

Много добър 5 - Обучаваният прилага усвоените знания в изменена ситуация; умее да планира изпълнението на поставените задачи; подбира методи за анализ в зависимост от изследвания обект и условията за провеждане.

Отличен 6 - Обучаваният прилага усвоените знания в нова ситуация, умее да планира и аргументира изпълнението на поставените задачи; подбира и обосновава методите за анализ и контрол в зависимост от изследвания обект и условията за провеждане; оценява и интерпретира резултатите съобразно предварително зададени критерии.

5.1.2. За оценяване по практика:

Слаб 2 - Обучаваният не умее да изпълнява безопасно отделни операции.

Среден 3 - Обучаваният изпълнява поставена практическа задача по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд; прави грешки в работата си.

Добър 4 - Обучаваният изпълнява самостоятелно поставена практическа задача по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд; допуска малки грешки в работата си.

Много добър 5 - Обучаваният изпълнява напълно самостоятелно поставена практическа задача, спазвайки правилата за безопасен труд; обосновава начина и последователността на анализа; открива и анализира незначителни грешки в своята работа.

Отличен 6 - Обучаваният изпълнява напълно самостоятелно поставена практическа задача в непозната ситуация, спазвайки правилата за безопасен труд; съставя план за работа, обосновава начина и последователността на анализа; оценява резултатите и качеството на работата - своята и на всеки член от екипа.

Оценяването се извършва и чрез изпълнение на практически задания с разработени критерии за оценяване.

5.1.3. При оценяване на обучение, организирано на модулен принцип, се разработва система за оценяване, която включва:

- описание на професионалните компетенции, които ще бъдат проверявани при всяко изпитване;

- определяне на минималния брой точки, при които обучаваният се счита за издържал (обучаваният е овладял минималните знания и умения, необходими да продължи обучението му);

- определяне на критерии за оценяване на всяка задача от изпитването;

- въвеждане на коефициент за тежест за всяка изпитна процедура при оформяне на окончателната оценка;

- задаване на формула (скала) за изчисляване на оценката по шестобалната система.

5.1.4. Инструменти за оценяване - устно изпитване, писмено изпитване, тестове (специализирани по предмети и модули), изпитни практически задания и др., се разработват в съответствие с научните изисквания за всеки от тях. Степента на трудност на конкретните въпроси, задачи, задания и др. се съобразява с равнището на професионални компетенции, зададено в т. 3 "Цели на обучението".

5.2. Оценяване на изхода

Държавните изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" са два - по теория на професията и по практика на професията, и се провеждат по национална изпитна програма, утвърдена от министъра на образованието и науката в съответствие с ДОИ за придобиване на квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури".

5.2.1. Изпит по теория - критериите за оценяване са формулирани като обобщение на целите от т. 3. Цели на обучението. Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на целите.

Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 3.

Таблица 3

Критерии 1	Показатели 2	Тежест % 3
1. Знания за построяване и ремонт на мрежени риболовни уреди.	разпознава, разчита и използва документацията на риболовни уреди-чертежи, спецификации, инструкции, предписания, наредби, правилници и др.; описва методите за подбор, безопасна употреба и съхранение на риболовните материали и инструменти; описва общата технология и специфичните операции при изработването на мрежените риболовни уреди; изчислява основните параметри на риболовните уреди.	20
2. Знания за конструкцията на риболовните уреди и техниката на риболов с тях.	описва конструктивните особености на риболовните уреди; обосновава избора на обектите за риболов за съответния риболовен уред; обосновава избора на оптимизационните полета, прилагани за риболовния уред; описва техниката на риболов с риболовните уреди; използва стандартни термини и изрази, използвани в риболова.	35
3. Знания за експлоатацията и поддръжката на машините и механизмите в риболова и рибовъдните стопанства.	описва принципа на действие и устройството на машините и механизмите за промишлен риболов; описва принципа на действие на механизмите, използвани в рибовъдните стопанства; знае правилата за тяхната експлоатация и поддръжка; знае основните параметри при експлоатацията им.	15
4. Знания за развъждане, отглеждане и хранене на риба за консумация.	описва биологичните особености на отглежданата риба и други водни организми; описва технологията на отглеждане на различните видове риба и други водни организми;	15

	биотехника за размножаване на стопанските видове риба и други водни организми; знае болестите по отделните видове риба и тяхното лечение; описва основните видове храни, приготвянето на хранителните дажби.	
5. Знания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	знае мерките за безопасност и опазване на човешкия живот; описва начините за оказване на долекарска помощ при авария на кораб; знания за безопасна работа и опасни ситуации на кораба; знания за сигнализацията за оповестяване на възникнала аварийна ситуация на кораба; знания за опазване на околната среда при корабоплаване и риболов; описва действията, които се предприемат за овладяване на възникнали извънредни обстоятелства на кораба.	10
6. Знания по чужд език.	чете професионални текстове-стандарти, нормативи, каталози, инструкции, указателни надписи и др.;	5
	участва в разговор-владее елементарни изрази и прости изречения; използва стандартни термини и изрази, свързани с изпълнение на професионалните задачи.	
	Общо	100

5.2.2. Изпит по практика - критериите за оценяване са формулирани като обобщение на целите от т. 3. Цели на обучението. Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на целите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви, предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 4.

Таблица 4

Критерии	Показатели	Тежест %
1. Спазва правилата за безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	Употребява правилно и по безопасен начин предметите и средствата на труда. Не замърсява околната среда при изработването и ремонта на риболовните уреди. Не допуска опасни ситуации по време на работа, компетентно и своевременно реагира при критични обстоятелства. Избира и използва правилно лични предпазни средства.	5
2. Правилно подбира асортимента мрежи и	Умее да разчита чертежа на риболовния уред и да прилага	10

въжета в зависимост от изпитното задание	извлечената информация. Умее да изчислява основни параметри по чертеж на риболовния уред.	
3. Разчита чертеж на дънен и пелагичен трал	Разчита условните обозначения върху чертеж на трал. Разчита размерите в чертеж на трал. Разчита сборъчен и детайлизиран чертеж на трал.	20
4. Спазва технологичната последователност при изпълнение на операциите на изпитното задание	Определя самостоятелно технологичната последователност на операциите. Спазва технологичната последователност в процеса на работа.	10
5. Качество на изпълнение на изпитното задание	Осигурява съответствие на всяка завършена операция с изискванията на съответната технология. Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства). Изпълнява задачата в поставения срок.	50
6. Ефективна организация на работното място	Поддържа правилно инструменти и материали, за да осигури точно спазване на технологията. Употребява материалите целесъобразно. Работи с равномерен темп в определеното време.	5
	Общо	100

5.3. Удостоверяване на професионалното образование и обучение

Завършеното професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" се удостоверява с диплома за завършено средно образование и свидетелство за професионална квалификация.

Завършеното професионално обучение с придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" се удостоверява със свидетелство за професионална квалификация.

6. Изисквания към материалната база

Обучението по теория се осъществява в учебни кабинети, а по практика - в работилница по риболовна техника, учебен далян, учебен кораб и базови рибовъдни стопанства.

6.1. Учебни кабинети

В учебен кабинет се провежда обучението по теория на професията. Учебно-материалната база трябва да обхваща методически, дидактически, технически и материални средства, необходими за качествено и пълноценно провеждане на основните дейности и процеси, свързани с преподавателската и учебната дейност. Учебните кабинети трябва да отговарят на санитарно-хигиенни норми.

6.1.1. Основно оборудване и обзавеждане - работно място за всеки обучаван (учебна маса, стол, компютърна техника), работно място на обучаващия (учебна маса, стол, компютърна техника), учебна дъска, шкафове, гладка свободна стена за окачване на табла, платно за прожектиране, аудиовизуална техника (диапроектор, шрайбпроектор, мултимедиен проектор,

компютър и др.), други средства за обучение и дидактическа техника.

6.1.2. Учебни помагала - табла с мостри на риболовни материали (на рибарски тирета, синтетични мрежи и растителни въжета); схеми за конструкцията на различните риболовни уреди, макети на гъргър, кораб с трал, даляни; филми за техниките на риболов с различни риболовни уреди, схеми за устройството на различни видове механизми за риболов и аквакултури, филми за рибовъдство; схеми по аквакултури.

6.2. Учебни работилници

6.2.1. Основно оборудване - хранилище за мрежи, въжета, рибарско тире и инструменти, устройство за заточване на ножове, индивидуални куки за плетене на мрежи; машина за рязане на въжета, машина за изработване на гаши, макети на основните риболовни уреди, образци на основните технологични операции за изработване на риболовни уреди.

6.2.2. Помощно оборудване - ножове, метър, сваи, шаблони за мерене на мрежите.

6.2.3. Инструменти - игли за плетене, калъпчета за ръчно плетене.

7. Изисквания към обучаващите

Професионалната подготовка по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури" се извършва от лица с образователно-квалификационна степен "магистър", "бакалавър" по специалности от професионално направление "Транспорт, корабоплаване и авиация" от област на висше образование "Технически науки" от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления (ДВ, бр. 64 от 2002 г.).

8. Процедури за преглед и актуализиране на ДОИ

Апробиране на ДОИ в обучаващите институции по професията.

Текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДОИ.

Ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост и промяна на нормативната база.